

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Buzgóság szárnyain.

— Farsangi vasárnapon. —

Isten! kinek fénylő ruházatod
Örök igazság, örök tisztaság —
Gyarlóságunknak gyöngye öltönyében
Hogyan emelje szívünk föl szavát?
Hogyan beszéljen Urával a por?
Te az egetnek egében lakol;
Hasson föl mégis Fiadért imánk,
Kiért kegyelmed' árasztod miránk.

— A vígadásnak zajos esernökében
Zajlik az élet; száműzött a gond;
Mit ér? ... mit ér? — ha hervadó virág csak,
Mit a gyönyörnek rózsafája ont.
Utána szívünk üresen marad;
Úgy szomjuhozzuk a Te házadat,
Hol perenyi kéj helyt örök üdvöd árad,
És megtisztulnak vágyaink Tenálad.

Körösladány

Alázattal hajlunk meg zsámolyodnál;
Bevalljuk, hogy mi bűnösök vagyunk.
Ha ál-ruhát öltöttünk a világban:
Leálcazzuk itt Előtted magunk'.
Kü gondolatunk' látod, olvasod
— Bár jó- s gonoszra fölhozod napod. —
Add, hogy az itt most megtisztult kebel
Az életbe is hadd kísérjen el.

Add szánkba az igazságnak beszédét,
S őszinteségnek öltönyét reánk;
S mely most keblünket áthecíti — adjad —
Hogy tartós legyen ez a tiszta láng.
Akaratunk ha megedződött benne,
Nem tántorul el bármi küzdelembé;
Hiszen a kinek igazság a pajzsa,
Te vagy Atyánk! Te! örök diadalma. Ámen.

Tóth József.

A jövő.

II.

Most már teljes a kormányzótanács az egyházkerületben. Olyan férfiak kerültek együvé az evezők mellé, miszerint ráírhatjuk egyházunk hajójára eme büszke jelszót: fluctuat, nec mergitur! Páris városházában láttam a címer alatt. Világi elnökünk már sokszor megbizonyította nagy értékét, a nagy lehetőséget, mely minden kiválóságnak fundamentuma. Püspökünk, maga a duzzadó remény és nagyvárakozás. Világi főjegyzőnk, egyben országos egyházunk kormányosa, közel az alakító tűzhely központi tűzéhez, kezeügyében az alakítandó anyagok. Egyházi főjegyzőnk, elég, ha visszaesendül lelkünkben esperesi székfoglalójának befejező csattanója: „*cselekedni akarok!*” „S körültekintő a gárda, színejava az alkotni képes és kész lelkeknek, kikben „*van élni hit, jog és erő*”. Aki még most is kételkednék, annak csak Petőfi lelke válaszolhatna:

„A kétségbe'sés pokoli hang,
A mely fölkiált az égre:
Nincs tebenned Isten, a kinek
Gondja volna az emberiségre!

S méltó rá bizonytal
Aki ezt kimondja,
Róla hogy kezét a
Jó Isten levonja.”

Semmi kishitűség!... Fogjunk dologhoz!
Az én látásom szerint teljes átalakulásnak kell végbemenni a debreceni egyházban. Erre már szinte elmúlt a 12-ik óra. Talán soha nem volt olyan lelkerő a debreceni egyház élén, mint ma. Ha még most sem csinálná meg a parókiális köröket, ha még most sem alakulna predikáló és közgazgató egyházból a krisztianizmus lelkerőit megbizonyító egyházzá, hát akkor mire várna még?! Élén a püspök-pap, nyomában nagytudású, nagytehetségű, nagymunkabíró paptársai mind. Még akinek fejét már az ősz dere lepte is be, szívében tűz, lelkében tetterő. Hát mikor lesz még együtt ilyen próféta-sereg! S rajtok kívül, de mellettök, akik a debreceni kálvinizmusnak mind megannyi letéteményesei: az összes tanárok, néptanítók, akiket a debreceni kollégium nemcsak a tudás és erkölcs édes tejével táplált, nevelt oda, ahol vannak, hanem tartja is ott, ahol vannak, hogy ők, mint gondos kertészek, ápolják a nekik is tápláló gyümölcsöt termő fát;

azt a kollégiumot, azt az egyházat, szellemében, ható erejében s így bizonyítsák a forrás életadó erejét és tisztaságát, amelyből ők is merítettek s most adják tovább. Hát mikor lesz még egy ilyen alkalom?!

Aztán az egyház és város világi vezetői, ismét szent letéteményesei annak az ősi hagyománynak, melyből kisarjadzott és nőtt a büszke név: *kálvinista Róma!* Ezek értelme, szíve, akaratata is idegen volna-e attól a szent vágytól, hogy a királyi papság tisztességét, dicsőségét még nagyobb fényre emeljék a „hegyen épített városban”. Együtt munkálván amaz új munkamezőn, amelynek célja megújítani Debrecen, nemcsak a föld porába vájt új csatornákkal, a föld porából kiemelkedő új palotákkal, hanem a szívekben is új csatornákat készíteni égető új érzéseknek, a lelkekben meleg ott-hont készíteni tiszta, magasravívó gerjedelmeknek! Ha lelkével végigné Debrecen a hon határain s lelkével látja azokat, akik jönni fognak falai közé, becsesebb, drágább örökségért, mint amit kaptak szülőiktől, amit nyerhetnek az egész földtől: falai közé, a magyar lélek acélos erejeért, az igazi műveltség istenáldásáért; ha mindezeket elgondolják a debreceniek, vagy csak elgondolom én, hát lobbot vet lelkemben ez a legszentebb honfiúi érzés:

„Az nem lehet, hogy ész, erő és oly szent akarat
Hijába sorvadozzanak egy átoksúly alatt!”

Hát, egyszerűen nem lehet!

A japánok ezred évekből csináltak tabularasát, az élnivaló életért. Debrecen nem csinálna-e a kálvinizmus és a magyarság javára azzal, hogy szakítva minden, néven nem is nevezhető kifogásokkal, egy egyházmegyét alakít Debrecenből és Debrecenben, felosztja a munkamezőt, kit-kit a maga szérűjére állít, hogy munkáljon, termeljen a maga szérűje javára s habő aratással lesz gazdag a szérűje, bízza többre az ő Ura; ha pedig csak konkollyal rakja meg szérűjét, legyen tűz a jutalma munkájának is, neki is! Frigyes Vilmos, a nagy alapozó „*König in Preussen*”, ezer kézzel igyekeztén országa javára, hogy magával ragadja munkatársait, az államügyek margójára mindig felírta fenséges kezével fenséges lelke tűzbetűit: „*cito, cito!... citissimo!*” Most a magyar történet lelke írja a debreceniek lelkébe: *cito, cito!* *citissimo!* Várni nincs idő. Úgy kellene, hogy mire megnyílnak az egyetem kapui s e kapukon át- és bevonul az ő kálvinista kollégium, már akkorára készen találja a keretet azon lelkész-

képzéshez, melyet az új theol. szabályzat megalkotott. Már akkorára készen kellene lenni a debreceni egyházban azon cura pastoralis és belmissziói kereteknek, amelyek mint egy válláserkölcsei tornahelyiségek, a leendő papok kálvinizmusát tegyék élővé és éltetővé. Úgy is el van határozva, ki van mondva, hogy minden theologiai kar, a maga helyi gyülekezetében, alakítsa meg a gyakorló munkateret. Ez elől nem lehet, nem szabad kitérni Debrecennek sem. Azok a leendő papok mind küzdelemre, még pedig erős küzdelemre mennek. Kéregetésből nem lehet anyaszentegyházat fentartani. Ide munkások kellene, tudással, akaraterővel, töretlen hittel, begyakorolt munkakészséggel. Azok a fiatal emberek, akik papi pályára készülnek, tudást, érzést, erőt kívánnak, követelnek az iskolától. Mert nekik élni kell s éltetni a rájuk bízottakat is. Őket fel kell fegyverezni a lelkiélet minden fegyverével. Ők nem azért mennek iskolába, hogy hitvány tétlenségben rozsdásodjanak a szent tanszabadság dicsőségére, vagy testet-lelket gyilkoló gyehennatűzben égjenek s így kiegészve, elbutulva, füstölgő gyertyabelekként pislákoljanak a gyülekezetekben; panaszkodva, követelve, lázadózva a pusztai vándorlás fűrje és mannája után. Nem, a mi ifjaink, Istennek gyermekei, katonákul mennek, gyakorlatozni mennek, alkotó munkára mennek, hogy harcoljanak majd életártó Góliátokkal, akik paizzsal, dárdával törnek majd ellenök, ők pedig csupán a seregek Urának, Istenének nevével! „Mert az Úr neve erős torony, ahhoz folyamodik az igaz és hátorságos leszen“.

Az én lelkem így látta, az élet munkaterén, közel és távol.

Debrecen nehezen mozdul, mondták régen, de ha nekilendül, nagyot halad egy lendülettel is. Hát kétségtelenül, ha a parókiális megszólást megcsinálja, ha egyházi életében a lélekreható erőknek minden formáját megállapítja, ami csak alkalmas a magyar lélekben és Debrecenben s a különböző belmissziói egyletekben a theologus ifjak minden jóra, szépre alkalmas és kész erejét felhasználja, minő más életet teremthet egyházban, társadalomban egyaránt! Akkor nem lesz üres, lelketlen formalizmus a vallásos élet, vagy inkább élettelenység, hanem az élet tiszta örömei, tennivágyó friss vérpezsgés indulnak meg.

„Mert az élet ára, — nem fajulva tengés,

Eltöltött évek hasztalan soka...

De vérben, évben, tetterős kerengés,

Ez a jövőnek biztos záloga! ...“

Nagy lelki megnyugvással olvastam azon tervről, melyszerint az egyetemi életet internátussal szándékszik a miniszter összekötni. Igazán, én mindig csodálkozom azon, lehet, hogy az én szűk látköröm az oka, hogy miért nem követünk mi el mindent az internátusok érdekében! Hiszen, ha a mi társadalmi erkölcsünk ápoló gondba vennék az utca gyermekeit, még akkor is más világ a gyermek és ifjú világa! Csodálatos... a növényélet, az állatélet fejlesztésénél, nemesítésénél az okos gazda minden védelmi eszközt kitalál és felhasznál, hogy növényeit, állatait a visszafejlődéstől óvja. És kitalál, felhasznál minden alkalmat, hogy a fejlődésre, nemesítésre megkívántató eszközöket környezetet megadja. Komolyan keresik és alkalmazzák a fejlődés módjait. S minő bámulatos sikereket érnek el, fájdalom! külföldön. Csak az emberi lélek, az emberi élet oly olesó, fájdalom! nálunk. Kidobjuk gyermekeinket az utca sarába és gondoskodunk is, hogy az az utca elég sáros legyen. Ami alkalom hódító, szédítő a lelkierő atomjainak szétbontására, azokat lépten-nyomon megtalálja az ifjú, nappal, éjjel; holott a nagyélet törvénye szerint a legfőbb gonddal és vigyázattal kellene éppen azon életsejteket, életatomokat védeni, gyűjtögetni a fejlődő ember testében, lelkében egyaránt. Ime az igaz krisztianizmus mily tiszta utat mutat e téren is. Erősíteni az erőtlent, védeni a gyengét, támasztani a halófélbenlevőt s minden alkalmas eszközzel munkálni, hogy éljen, boldoguljon az élet. Ebben munkál az internátus. A betűtudományban is hathatós elősegítő, hát még az élettudományban! Tiszta vizébe kerül a hal s vígan fejlődik természete szerint.

Most már a magáramaradó debreceni gimnázium is másként rendezkedhetik be. Megcsinálhatja az internátust, egyszerű, egészséges épületekkel, a tanulásra és nevelésre alkalmas csoportosításokkal, a kölcsönös segítés krisztusi elve alapján, ahogy régebben is volt bizonyos tekintetben, midőn a kiválóbb tehetségek szíves segítőerőül alkalmaztattak s egy tiszta barátságos érzés fűzte össze az ifjúságot, nem a durva mendikántizmust értem, amely nyers nevelésben szinte szégyenbélyege volt kálvinista iskoláink némelyikének a más felekezetűek előtt. Ezen a szellemen is az új vallásos élet van hivatva segíteni, midőn már a gyermekkel kezdik a szeretetteljes foglalkozást s e krisztusi szeretet melegében erősödik az igazi ember.

Tudom, hogy nagy dolgokat hánytorgatok a jövőre vonatkozólag, de

„Itt az idő most, vagy soha!”

Andrássy Kálmán.

(Folyt. köv.)

Tájékoztató

a református középiskolai vallásstanári képesítő vizsgálat tárgyában.

(Vége.)

A pogány vallások főbb irányának feltüntetése s fejlődésük főbb mozzanatai. Izrael vallásának kifejlődése. A törvény és az evangélium vallása. A keresztyenség kifejlődése. Az újszövetség viszonya a keresztyén egyháztörténethez. A keresztyén egyháztörténet tanításának jelentősége, feladata, célja, előadási módja. Az egyház keletkezése, ősi szervezete, istentisztelete, küzdelme (zsidó és pogány keresztyenség, katholicizmus, arianizmus), elhatalmasodása (egyházi és világi hatalom harca) és elfajulása. A reformáció. A katholicizmus és protestantizmus harca. A reformáció egyházának szellemben, irányban, szervezetben a biblia tanításával való megegyezése. A protestantizmus előhaladása s hatása a népek életére. Az egyháztörténet tanításának szelleme: a történeteknek mintegy személyes átélése. A tanításnak segédeszközei. Szemléltetés.

(E tárgyat illetőleg magyar nyelvű vezérkönyveknek még híjával vagyunk. Vezérfonalul mégis ajánlható: *Jeszenszky Pál*: A gimnáziumi vallásstanítás és módszertana. Prot. Egyházi és Isk. Lap. 1877. Ez azonban a módszer újabb fejleményeivel pótlendő. Az általános methodikai elvekre nézve sikerrel használható: *Joó István*: A vallásstanítás módszertana. 1886. *Dr. Kiss Áron*: Vallásstanítási módszertan. II. kiad. 1903. A vallásstanítási módszertan történetére nézve *Molnár Aladár* fentebb idézett műve. *Dr. Antal Géza*: Kálvin, mint paedagógus és iskolaalapító. Ily című könyvben: Emlékezés Kálvinról. A Magy. Prot. Irodalmi Társaság kiadványa 1909. — Az idevágó, nagy számú német munkák közül fölemlítjük, mint segédkönyveket, különösen: *H. Richert*: Handbuch für den ev. Religionsunterricht. Leipzig 1911. *Dr. E. Thrändorf*: Allgemeine Methodik des Religionsunterrichtes. Langensalza 1903.)

b) A bibliában való jártasság megszerzésének, a biblia olvasásának és magyarázásának a módja s az e tekintetben követendő tanítási eljárás. Mit kell a bibliából a növendékekkel megtanítani s hogyan kell a bibliai szöveget a tanításban fölhasználni? A tantervben olvasásra és magyarázásra kijelölt bibliai könyveknek a tanítás szempontjából való feldolgozása.

c) Irodalmi művekből szemelvények olvasása az egyháztörténet megvilágosítása és kiegészítése céljából. Ez olvasmányok jelentősége, megválasztása, terjedelme. Az olvasás módja s a tanítás keretébe való beillesztése, építő magyarázata.

d) Az egyházi énekeknek a vallásstanításban való jelentősége, célja. Különös fontossága a reformált egyházban. A tanításra fölveendő énekek megválasztása, azok feldolgozásának, megmagyarázásának és elsajátításának a módja. Az énekeknek a tanításban való felhasználása és alkalmazása. A vallás- és énektanár egybehangzó működése. Az énektanterv szemelől tartása. Énekeskönyvünk ismertetése s az abban való jártasságra oktatás. [L. az 1910. évi konventi jegyzőkönyv o) mellékletében: *A magyarországi református gimnáziumok énektanításának tervezete* s utasítás e tervezethez. Külön füzetben is megjelent.]

Megjegyezni kívánjuk, hogy az itt felsorolt vezérkönyvek foglalják magukban a vizsgálat tulajdonképeni anyagát. A segédkönyvek olvasásra s az ismeretek bővítésére és mélyítésére valók. Tekintetbe veendő a kérdező szaktanárok esetleges pensumai is.

A vallásstanár-képesítő vizsgálat 5. §. kimondja, hogy a jelöltnék a vizsgálatra való bocsátásért a *felszerelt folyamodványt* a vizsgáló-bizottság elnökénél kell benyújtania. E §. pótlásául a jelöltek mihez tartása végett a bizottság közzé teszi, hogy a helytelen folyamodványhoz melléklendők:

a) születési bizonyítvány,

b) érettségi bizonyítvány,

c) az I. és II-ik lelkész-képesítő vizsgálatról szóló bizonyítvány,

d) esetleg a hazai vagy külföldi egyetemeken végzett hallgatásról vagy tanulmányozásról szóló lelkéskönyv vagy egyéb bizonyítvány;

e) esetleg valamely tanintézetnél segéd- vagy helyettes vallásstanári, továbbá valamely egyházban segéd- vagy rendes lelkésszé minőségben folytatott működésről szóló bizonyítvány,

f) életrajz, melyben a folyamodó leírja röviden életét, főként tanulmányainak menetét, irányát és terjedelmét, nyelvi ismereteit, esetleg irodalmi vagy egyéb egyházi s iskolai közéleti működését;

g) orvosi bizonyítvány, mely igazolja, hogy a folyamodónak nincsen olyan testi hibája, mely a tanításban akadályozhatná.

A vizsgálatot a bizottság a jelentkező jelöltek-től legközelebb az 1912. év május havában veszi föl, később pontosan meghatározott időben, melyről a jelentkező jelöltek külön értesítetnek. A jelentkezés az első vizsgálatra 1912. ápr. 1. napjáig történhetik. Azon túl a vizsgálati szabályzat idevonatkozó intézkedésének szem előtt tartásával tűzi ki az elnök a vizsgálatok idejét.

Egyebekre nézve a *vallásstanári képesítő szabályzat* az irányadó. A szabályzat a következő:

Szabályzat

a középiskolai vallásstanárképesítésről.

I. Általános határozatok.

1. §. A református középiskolákban rendes vallásstanárokul csak oly egyének alkalmazhatók, akik mindkét lelkész-képesítő vizsgálatot letették és emellett a jelen szabályzatban előírt módon középiskolai vallásstanári képesítő vizsgálatot tettek. A középiskolai vallásstanárképesítő vizsgálat alól felmentést

nyernek azok, akiknek lelkészi oklevelükön kívül valamely középiskolai szakcsoportból tanári oklevelük van.

II. A képesítő vizsgálat tárgyai.

2. §. A vizsgálat tárgyai:

a) a magyar nyelv és irodalom, különös tekintettel a magyar protestáns irodalomtörténetre;
b) filozófiatörténet, filozófiai alapfogalmak, lélektan;
c) nevelés- és oktatás, kapcsolatban a paedagogia történetével;

d) a hazai oktatás és protestáns iskolázás története; a középiskolai konventi tantervnek, a középiskolákat illető szabályzatoknak, a református egyház közoktatási és köznevelési szervezetének ismerete;

e) a középiskolai vallástanítás módszertana.

3. §. A vizsgálat két részből áll, u. m. írás- és szóbeli vizsgálatból. Az írásbeli vizsgálat tárgya egy a vallástanítás módszertana köréből vett kérdésnek segédkönyv nélkül való megfejtése.

III. A vizsgálat helye és a vizsgáló-bizottság.

4. §. A vizsgálat helye 3 évenként váltakozó sorrendben az egyes egyházkerületek theologiai akadémiájának székhelye.

A vizsgáló-bizottság tagjai: az egyházkerületi közgyűlés által 3 évre választott elnök és elnökhelyettes, a kerület theologiai akadémiájának tanárai, a vizsgálat helyén működő középiskolai vallástanár, az illető egyházkerületi közgyűlés által 3 évre választott két egyén a lelkészek, tanárok vagy világiak sorából és a konventnek egy kiküldötte, aki a többi bizottsági taggal egyenlő jogokat nyakorol. A vizsgáló-bizottság jegyzőjét saját kebeléből időről-időre választja. A bizottság határozatképes, ha annak legalább öt tagja van jelen.

IV. Vizsgálati eljárás.

5. §. A vizsgálatra való bocsátásért a felszerelt folyamodványt a jelölt a vizsgáló-bizottsági elnöknel nyújtja be, aki a jelölt kívánatának meghallgatásával kitűzi a vizsgálat idejét és gondoskodik az írásbeli vizsgálat lételének megállapítása felől.

6. §. A zárt helyi írásbeli vizsgálat elkészítésére 5 órai idő engedélyeztetik; a felügyeletről az elnök gondoskodik.

7. §. Az írásbeli dolgozatot a vizsgáló-bizottság két tagja bírálja meg, ennek el nem fogadása esetén a jelölt egy évre visszavetetik. Nem egybehangzó vélemény esetén az elnök dönt.

8. §. Sikerült írásbeli vizsgálat után a jelölt szóbeli vizsgálatra bocsáttatik, amely akként osztandó be, hogy egy-egy tantárgyra legalább egy negyedóra essék.

9. §. Akik a szóbeli vizsgálatot is sikerrel kiállották, azok részére a vizsgálóbizottság „református vallástanári oklevelét” állít ki „kitüntetéssel képesített”, vagy „képesített” minősítéssel. Az oklevélre, melyet az elnök és az összes vizsgáló-bizottsági tagok aláírnak, 2 koronás bélyeg ragasztandó; a kiállítás díja, amely a bizottsági jegyzőt illeti, 5 korona.

10. §. Ha a jelölt egy tantárgyból tanusít elégtelen készütséget, ebből 3 hónap múlva javítóvizsgálatot tehet; ha pedig 2 vagy több tárgyból bizonyul elégtelen készütségűnek, vagy ha javítóvizsgálata nem sikerül, az egész vizsgálatnak 1 év múlva leendő ismétlésére utasítatik.

11. §. A vizsgálat csak egyszer ismételtető meg.

12. §. Úgy a teljes, mint a javítóvizsgálat díja 50 korona, amely a jelentkezés alkalmával a vizsgálati elnök kezéhez fizetendő, aki ezt az egyházkerületi pénztárba szolgáltatja ba.

13. §. A vizsgáló-bizottság tagjai az illető kerület pénztára által fedezendő szokásos úti- és ellátási költségekben részesülnek; a konventi küldött költségeit az egyetemes egyház pénztára fedezi.

14. §. A befejezett vallástanári vizsgálatról és képesítésről a következő szövegű oklevél állítatik ki:

Református vallástanári oklevél.

Mi, a magyarországi református egyházban középiskolai vallástanításra képesítő vizsgáló-bizottság elnöke, tagjai és a református egyetemes konvent által a vizsgálatra kiküldött megbízott, bizonyítjuk, hogy.....úr, aki az.....évi.....hó.....napján.....született és a második lelkészképesítő vizsgálatot.....évi.....hó.....napján.....n tette le, előttünk a vallástanári képesítő vizsgálatot a református egyetemes konvent 1911. évi április hó 28-án kelt 211—1911. számú határozatával kiadott vizsgálati szabályzat értelmében letéven, őt ennek alapján mi a középiskolai vallástanári állásra.....képesítettnek nyilvánítjuk.

Ennek hiteleül jelen oklevelet kiadtuk, aláírtuk és a képesítő bizottság pecsétjével megerősítettük.

E tájékoztatást és szabályzatot a bizottság határozatából közzéteszi

dr. Baltazár Dezső,

ref. püspök, a bizottság elnöke.

Tanítói fizetések.

A nt. lelkész urak sohasem kísértették meg azt, hogy a fizetésrendezés érdekében megindított küzdelemben minket, tanítókat is fegyvertársul vállaltak volna. Magunkra hagytak bennünket a tudós tanár urak is, ami azonban nem azt teszi, hogy akár a lelkészek, akár tanárok nem tartanak jogosnak mozgalmunkat és általában a megillető fizetésért folytatott mozgalmat.

Jól tudom én, hogy itt a siker határoz s ha az egyik fél magában nagyobb meghallgattatást remél: meg lehet érteni, ha külön vonul fel. Meg lehet érteni, de nem lehet helyeselni, mert ezeket a kérdéseket végső fokon mégis csak egy tényező bírálja el: az állam és annak pénzügyminisztere s az ügyre nézve jobb, ha ott, ahol döntenek, mindent látnak, mindent tudnak és egyszerre határoznak. Azután azt sem kell elfelejteni, hogy mind a lelkészek, mind a tanárok, mind a tanítók fizetésrendezés iránti törekvése egyenlő elveken alapul.

a) azon, hogy ez a fizetés tisztességes megéltetést biztosítson;

b) azon, hogy az ilyen módon a képzettségnek megfelelőleg kiszabott tisztességes fizetés megadassék a nem állami hivatalban levő, de hasonló foglalkozást végző felekezeti alkalmazottaknak is.

Ez alapon a tanítót olyan fizetés illeti, mint a milyent élvez bármely más állami tisztviselő, aki érettségi bizonyítvánnyal foglalkozhat el az állását. Ezeknek a X., IX. és VIII. fizető osztály szerint mérik ki a fizetésüket.

Ezt kérjük mi tanítók is. Ennek az elvnek megfelelőleg sürgessék a nl. lelkész urak is fizetésük rendezését.

Ők az érettségi bizonyítványon felül még 4 akadémiai évet is végeztek és két szakvizsgát tettek, szóval egyeteminek megfelelő diplomájuk van. Legalább annyiban van tehát igényük, mint a tanár uraknak és a bírói kar tagjainak.

Miért nem ezt sürgetik s miért szakasztják el magukat a többiektől, kik hasonló sorsban vannak s akiknek a jobblétért folytatott küzdelmét mindenki jogosnak ismeri?

De nem időzhetem e kérdésnél, hanem a szolidaritás jelzése után átaltérek arra, hogy hányan vagyunk s mi az, amit tulajdonképpen kérünk. Vagyunk mi tanítók tízennyéfele szolgálatban kereszszám 32.536-an és azt kérjük, hogy fizetésünk a XI., X. és IX.-ik osztályok szerint rendezessék (helyesebben azt kellett volna kérnünk, hogy a X., IX. és VIII. oszt. szerint, de hát nincs ugrás a fizetésrendezésben!)

Rendeztessék pedig a következőképen:

Elölépés 4 évenként:

XI. o.	}	3616 tanító á 1400 K = 5.052,400
		3615 .. á 1600 K = 5.784,000
	}	3615 .. á 1800 K = 6.607,000
		3615 .. á 2000 K = 7.230,000
X. o.	}	3615 .. á 2200 K = 7.953,000
		3615 .. á 2400 K = 8.676,000

Elölépés 3 évenként:

IX. o.	}	2169 tanító á 2600 K = 5.639,400
		2169 .. á 2900 K = 6.290,100
		2169 .. á 3200 K = 6.940,800
		2169 .. á 3400 K = 7.374,600
		2169 .. á 3600 K = 7.808,400
		32536 .. á K = 75.365,700

A tanítók jogosnál kisebb fizetésük tervszerű rendezésére kellene tehát 75 milliónál valamivel nagyobb összeg. Ebből megvan ma is 58.350,815 korona (28.574,675 kor. az állam által kifizetett fizetés vagy segély, 17.014,885 kor. az iskola fenntartók által fedezett összeg). Hiányzik tehát 17 millió korona. Az a kérdés, honnét lehetne fedezni e hiányt?

*) Ez elvnek megfelelőleg a lelkész IX. oszt. fizetéssel kezd-né és legjobb esetben belejutna a VII. osztály legmagasabb csoportjába, A helyzet ugyanis így alakulna:

IX. a) 2600 kor.	}	4 évenként.
.. b) 2900 ..		
.. c) 3200 ..		
VIII. a) 4000 kor.	}	5 évenként.
.. b) 4400 ..		
.. c) 4800 ..		
VII. a) 4800 kor.	}	5 évenként.
.. b) 5400 ..		
.. c) 6000 ..		

A legtermészetesebb fedezet volna a hadiköltségek-ből kiszakítani ezt az összeget. De ezt Ő Felsége sem engedi (amint mondják). Lehetne fedezni a 10.000 korona évi jövedelemnél többel rendelkező szerencsés gazdagokra kirótt progresszív adóból. Ezt nem engedik a 10.000 holdasok. Nincs más mód tehát, mint az, hogy az állami eredetű egyházi és főpapi javakból fedeztessék ez a hiányzó 17.000.000 korona.

Az 1548. XII. t.-c. így szól: Az elpusztult zárdáknak, klastromoknak és káptalanoknak jövedelmei a vidékbeli iskolák felállítására és felszerelésére és azok tudós jámbor mestereinek tartására fordíttassanak. Ugyanezen nyomon az 1827-iki regnikoláris bizottság által készített törvényjavaslat 3. § így hangzik: „az oktatás bárhol a közoktatási intézetekben ingyenes legyen, az elemi iskolák a községek külön gondozására bizandók s amennyiben ellátásukra a maguk ereje elegendő nem volna... az 1548. 6. t.-c., az 1548. 12. t.-c. értelmében az alapítványi alapokból nyerjenek segélyt“.

De legszebben szól az 1848. XX. t.-cikk. Csak ez lehet mind a lelkészek, mind a tanárok, mind a tanítók fizetésrendezésének az igazi alapja.

E törvény szerint mindenki az államtól kapja az őt megillető tisztességes fizetést.

Azt pedig, hogy kit mi illet, megszabja a tényleges helyzet, az állam maga és az egyházi törvények azon rendelkezései, mely szerint református tanár fizetése a hasonló állami alkalmazásban lévő tanár fizetésénél kisebb nem lehet.

A lelkészre és a tanítóra ugyan az E. T.-könyvben ilyen határozott kijelentés nem foglaltatik, de ez nem baj. Elég azt tudni, hogy az állam mit fizet az érettségi bizonyítvánnyal bíró állami hivatalnoknak és mit az egyetemi képzettséggel bíró tisztviselőnek. Ilyen fizetésre tarthatnak igényt a lelkészek és a tanítók is.

Ezt követeljük és kérjük magyar tanítók. Ezt kapják, leszámítva a leszámítandókat, a tanár urak és ezt kell kérni a lelkész uraknak is. Ha nem térnek el az elvi alaptól, ha nem szakítják ki magukat a szolidaritásból, ha az államhivatalnokokkal, különösebben tanárokkal, bírakkal és tanítókkal karöltve járnak el, úgy győzni fognak. Így, ahogy most küzdenek: minket kicsinyelve, fizetésünket sokalva, igényeinket helytelenítve, maguk is veszteni fognak és minket is gátolnak. De meg nem akadályozhatnak, mert mi a 48. XX. t.-c. igazi alapján állunk, a velünk hasonló helyzetben lévő és jobblétért küzdő osztályokkal testvériesen kezelt fogunk: lelkészeinkkel is, akik a 48. XX. t.-c. jelentőségét úgy látszik még most sem ismerték fel teljesen s akiknek különben minden jót kívánunk.

Vén Rektor.

Emlékezzünk régiekről.

N. Keszi Hajdu Lajos jegyzetei a debreceni kollégiumi életről az 1831—1839. évekről.

Az esküdtek egyébiránt oly ifjak voltak, kik az iskolai tanrend szerint a 6 évi tanfolyamot kiténő osztállyal végezték el, első osztályúak nem alkalmazták, miután az a cél volt, hogy minden ifjúban

a szorgalom, a munkásság, a mérsékelt becsvágynak rugója legyen, s ezáltal a 6 évi folytonos kitünő szorgalom, nemes erkölcs megjutalmazassék.

A professzori gyűlésben jelentettek ki a leendő esküdtek, a gyűlés végzése a szenior által tudtokra adatott az ifjaknak: összes számuk 15-re volt határozva. Egy osztályból gradus rendszerint 10—12 választott ki, sokszor, ha kevesebb számú különök, eminensek voltak, kevesebben. Az oktatói gyűlésben tehát ezeknek kijelölésében kettő vétetett tekintetbe: tudományos képesség, tiszta erkölcs. Az ifjúságnak ezek elválasztására semmi befolyása nem volt, egyedül a közvéleménye a tanuló ifjúságnak, mely ismerte kitünőbb egyéneit, mely közvéleményt az oktatói kar mindig igénybe vette.

Mielőtt azonban felesküdtettek volna, szigorú vizsgálatot kellett kiállaniok. Az iskolai tanfolyam végén és így augusztus hóban, mert ekkor végeztetett be egy évi tanfolyam, tudatott a kijelölés az ifjakkal, azon hozzáadással, hogy a jövő tanfolyam kezdetén és így november hó elsőbb napjaiban meg fognak vizsgáltatni. A két havi szünetet tehát használhatták a már általuk elvégzett tudományok ismétli keresztülnézésére.

A vizsgálat tárgyai voltak: egy a professor által kiadott tételről propositio-értekezés magyar és latin nyelven és másodsor a 6 év alatt elvégzett bölcséleti, mennyiség—természettani tudományokból, theologiából, jogból, politika, statisztikából, ásvány-, vegy-, fűvésztanból, történelem, héber, görög, latin irodalomból teendő vizsgálat. A mód ez volt:

Először a kiadott tárgyról munkát készítettek el, mely, hogy mily tartalmú leend, előre tudni nem lehetett. Összegyűlvén az ily ifjak, a szenior hívására a gyűlésterembe, a zöld asztal mellé ültek, ekkor a szenior a lepecsételt propositiót rejtő papírt felbontván, előttök felolvasta, miután kiki dolgozashoz látott. Távozni senkinek sem lehetett munkája elkészítése előtt: ki elkészítette, átadta a felügyeletül oda rendelt régibb esküdtnak, ki azt megszámozta. Az elkészített munkát a rektor-professzorhoz vitették, ki azokat a többi oktatók és régibb esküdtek előtt bírálás végett felolvastatta, s miután megbírálattott, közmegállapodás után jónak vagy gyengének nyilvánított: csak akkor közöltetett az író neve, hogy így eltávoztassék minden kegyelés és pártfogolás.

A közvizsgálat az összes oktatói kar és a régi esküdtek előtt ment véghez ily módon: Mindenik oktató a maga szaktudományából kérdezte ki őket, jegyzett, mint szinte a többi jelenlevők is. Kezdte a vizsgálat az oktató székre lett választás szerinti legeltesebb oktató, rendre azután az ifjabbak folytatták. E vizsgálat rendszeren 2 napig tartott, sokszor hosszabb időre is terjedt. A szigorú kikérdeztetés után elbocsáttatván, a jelenlevő közoktatók és régi esküdtek közmegállapodás után kijelentették a megvizsgáltaknak elegendő vagy silány készütségöket. Ha mind készített munkája, mind feleletei a megvizsgáltaknak kielégítőnek találtattak, az lehetett aztán esküdt juratus, a gyengék visszautasítottak, felhagyatván azonban nekik más alkalommal a küzdterre ismét előállhatni. Az elfogadott, megvizsgált ifjak az esküt csak akkor tették le, ha a 15 törvényes szám hiányzott, mert, mint már említém, 15-re volt határozva az esküdtek száma.

Az esküdtek tiszte és kötelességeiről.

Az esküdteknek tisztük és kötelességük volt általános az ifjúság erkölcserei szigorú és lélekismeretes felügyelés. E felügyelés a törvények szelleméből vette eredetét, a törvények értelmében folytattatott. Különösen tisztük volt a koresmákat, vendégfogadókat meglátogatni, bálak, színházakban megjelenni, feljegyezni a netalán ott levő ifjakat, mert még ekkor az ifjúságnak tiltva volt a színházak, bálak és vendéglőkbeni megjelenés. Őrszemmel kísérni, megjegyezni a toga nélkül járókat. Nyomozásokat tenni az ifjak által elkövetett kihágásokban az elleniró rendelkezésére. Jelen lenni gabona rostálásnál, melyből az ifjúság számára kenyér süttetett, hogy ezáltal a kolégium gazdája általi elkövethető csalásnak gát vetessék. Vezetni az ifjaktól kirendelt küldöttséget, mely ősszel a debreceni gyülekezetben összeszedendő gabona jótétemények behordására kirendeltetett: az adományokat jegyzőkönyvébe jegyezni, azokról számot adni a szenioroknak, ki aztán a gazdasági bizottmánynak tett erről jelentést.

Dicséretes rendtartás és szokás volt a debreceni gyülekezetben az ifjaknak gabona természetmányaikból segélyezése. E jótétemény összeszedése az ifjúság által történt oly módon, hogy egy csapatba 5—6 ifjú egy esküdt diák vezetése alatt, 4—5 inasok kíséretében, utca rend szerint minden polgárokat megkerestek, tisztelettel felszólítottak az önkéntes adakozásra, mit azután a diák kérésére adtak, az inasok felvették, az utcán álló szekerekre rakták. Adni szoktak búzát, kétszerest, árpát, zabot, kukoricát, kerti zöldségeket, pénzt, melyeket az esküdt diák jegyzőkönyvébe venni tartozott. A szegény inasok a jószívűektől kaptak pénzt, gyertyát vagy holmi ruhaneműeket. E gabonagyűjtemény ez időben 500—600 köblöt is meghaladott. Szekereket, bizanyosan nem tudom, a város-c, vagy a gyülekezet rendelt. Minthogy utcaszámra volt a kirendelés, s egyik utca népesebb levén, mint a másik: tehát nem mindenik kiküldött csapat végezhette el egyidőben a kiküldetést. Egy utca bejárása 4—5 napig is betartott. Találkoztak, még pedig vetekezve, sok nemes lelkű polgárok, kik e kis társaságot reggel, délben, este dúsan megvendégelték, sőt ebben még büszkélkedtek is, édes örömmel várták a hozzájuk menő ifjakat. E kéregetés neveztetett *az ifjak által* kápsálásnak.

Oktatók betegeskedése vagy honn nem létök esetében kötelességük volt az esküdteknek azok helyét pótolni, szorgalmasan tanítani. Ez okból vizsgáltattak meg oly szigorúan az esküdtek, hogy képességük kiismertetvén, szükség esetében oktató helyettesekül használtathassanak: hogy mennyire használt az ily helyettesítés magának az ifjunak is, mondanom nem szükség, de nyert az iskola is, mert főleg halálozás esetében a kathedra alkalmas eggyénnel látott el.

De nemcsak felvigyázói voltak az esküdtek az ifjúságnak, hanem egyszersmind bírái, ítélői is. Nevezetesen az esküdtek összege alkotta az ifjúság első ítélő törvényszékét. E törvényszék nevezetett *esküdtek törvényszékének*. Tagjai voltak a 15 esküdtek, egyenlő szavazattal. Elnöke volt a rektor-professor, de ki itt szavazati joggal nem bírt, hanem csak fővezetője s mintegy irányadója volt az ügymenetnek.

b) azon, hogy az ilyen módon a képzettségnek megfelelőleg kiszabott tisztességes fizetés megadassék a nem állami hivatalban levő, de hasonló foglalkozást végező felekezeti alkalmazottaknak is.

Ez alapon a tanítót olyan fizetés illeti, mint a melyent élvez bármely más állami tisztviselő, aki erejtsegi bizonyítvánnyal foglalhatja el az állását. Ezeknek a X., IX. és VIII. fizető osztály szerint mérik ki a fizetésüket.

Ezt kérjük mi tanítók is. Ennek az elvnek megfelelőleg sürgessék a nt. lelkész urak is fizetésük rendezését.

Ők az erejtsegi bizonyítványon felül még 4 akadémiai évet is végeztek és két szakvizsgát tettek, szóval egyeteminek megfelelő diplomájuk van. Legalább annyiban van tehát igényük, mint a tanár uraknak és a bírói kar tagjainak.

Miért nem ezt sürgetik s miért szakasztják el magukat a többiektől, kik hasonló sorsban vannak s akiknek a jobblétért folytatott küzdelmét mindenki jogosnak ismeri?

De nem időzhetem e kérdésnél, hanem a szolidaritás jelzése után áttálcok arra, hogy hányan vagyunk s mi az, amit tulajdoaképen kérünk. Vagyunk mi tanítók tízennégyféle szolgálásban kereszám 32.536-an és azt kérjük, hogy fizetésünk a XI., X. és IX-ik osztályok szerint rendezzessék (helyesebben azt kellett volna kérnünk, hogy a X., IX. és VIII. oszt. szerint, de hát nincs ugrás a fizetés-rendezésben!)

Rendezzessék pedig a következőképen:

Elölépés 4 évenként:

XI. o.	{	3616 tanító á 1400 K = 5.052,400
		3615 .. á 1600 K = 5.784,000
		3615 .. á 1800 K = 6.607,000
X. o.	{	3615 .. á 2000 K = 7.230,000
		3615 .. á 2200 K = 7.953,000
		3615 .. á 2400 K = 8.676,000

Elölépés 3 évenként:

IX. o.	{	2169 tanító á 2600 K = 5.639,400
		2169 .. á 2900 K = 6.290,100
		2169 .. á 3200 K = 6.940,800
		2169 .. á 3400 K = 7.374,600
		2169 .. á 3600 K = 7.808,400
		<u>32536 .. á K = 75.365,700</u>

A tanítók jogosnál kisebb fizetésük tervszerű rendezésére kellene tehát 75 milliónál valamivel nagyobb összeg. Ebből megvan ma is 58.350,815 korona (28.574,675 kor. az állam által kifizetett fizetés vagy segély, 17.014,885 kor. az iskola fenntartók által fedezett összeg). Hiányzik tehát 17 millió korona. Az a kérdés, honnét lehetne fedezni e hiányt?

*) Ez elvnek megfelelőleg a lelkész IX. oszt. fizetéssel kezd-né és legjobb esetben belejutna a VII. osztály legmagasabb csoportjába. A helyzet ugyanis így alakulna:

IX. a) 2600 kor.	{	4 évenként.
.. b) 2900 ..		
.. c) 3200 ..		
VIII. a) 4000 kor.	{	5 évenként.
.. b) 4400 ..		
.. c) 4800 ..		
VII. a) 4800 kor.	{	5 évenként.
.. b) 5400 ..		
.. c) 6000 ..		

A legiermészetesebb fedezet volna a hadiköltségek-ből kiszakítani ezt az összeget. De ezt Ő Felsége sem engedi (amint mondják). Lehetne fedezni a 10.000 korona évi jövedelemnél többel rendelkező szerencsés gazdagokra kirótt progresszív adóból. Ezt nem engedik a 10.000 holdasok. Nincs más mód tehát, mint az, hogy az állami eredetű egyházi és főpapi javakból fedeztessék ez a hiányzó 17.000.000 korona.

Az 1548. XII. t.-c. így szól: Az elpusztult zárdáknak, klastromoknak és káptalanoknak jövedelmei a vidékbeli iskolák felállítására és felszerelésére és azok tudós jámbor mestereinek tartására fordítottassanak. Ugyanezen nyomon az 1827-iki regnikoláris bizottság által készítettett törvényjavaslat 3. § így hangzik: „az oktatás bárhol a közoktatási intézetekben ingyenes legyen, az elemi iskolák a községek külön gondozására bizandók s amennyiben ellátásukra a maguk ereje elegendő nem volna... az 1548. 6. t.-c., az 1548. 12. t.-c. értelmében az alapítványi alapokból nyerjenek segélyt“.

De legszebben szól az 1848. XX. t.-cikk. Csak ez lehet mind a lelkészek, mind a tanárok, mind a tanítók fizetésrendezésének az igazi alapja.

E törvény szerint mindenki az államtól kapja az őt megillető tisztességes fizetést.

Azt pedig, hogy kit mi illet, megszabja a tényleges helyzet, az állam maga és az egyházi törvények azon rendelkezései, mely szerint református tanár fizetése a hasonló állami alkalmazásban lévő tanár fizetésénél kisebb nem lehet.

A lelkészre és a tanítóra ugyan az E. T.-könyvben ilyen határozott kijelentés nem foglaltatik, de ez nem baj. Elég azt tudni, hogy az állam mit fizet az erejtsegi bizonyítvánnyal bíró állami hivatalnoknak és mit az egyetemi képzettséggel bíró tisztviselőnek. Ilyen fizetésre tarthatnak igényt a lelkészek és a tanítók is.

Ezt követeljük és kérjük magyar tanítók. Ezt kapják, leszámítva a leszámítandókat, a tanár urak és ezt kell kérni a lelkész uraknak is. Ha nem térnek el az elvi alaptól, ha nem szakítják ki magukat a szolidaritásból, ha az államhivatalnokokkal, különöbben tanárokkal, bírakkal és tanítókkal karöltve járnak el, úgy győzni fognak. Így, ahogy most küzdenek: minket kicsinyelve, fizetésünket sokalva, igényeinket helytelenítve, maguk is veszteni fognak és minket is gátolnak. De még nem akadályozhat-nak, mert mi a 48. XX. t.-c. igazi alapján állunk, a velünk hasonló helyzetben lévő és jobblétért küzdő osztályokkal testvériesen kezelt fogunk: lelkészeinkkel is, akik a 48. XX. t.-c. jelentőségét úgy látszik még most sem ismerték fel teljesen s akiknek különben minden jót kívánunk.

Vén Rektor.

Emlékezzünk régiekről.

N. Keszi Hajdu Lajos jegyzetei a debreceni kollégiumi életről az 1831—1839. évekről.

Az esküdtek egyébiránt oly ifjak voltak, kik az iskolai tanrend szerint a 6 évi tanfolyamot kitűnő osztállyal végezték el, első osztályúak nem alkalmazták, miután az a cél volt, hogy minden ifjúban

a szorgalom, a munkásság, a mérsékelt becsvágynak rugója legyen, s ezáltal a 6 évi folytonos kitűnő szorgalom, nemes erkölcs megjutalmazassék.

A professzori gyűlésben jelentettek ki a leendő esküdtek, a gyűlés végzése a szenior által tudtokra adatott az ifjaknak: összes számuk 15-re volt határozva. Egy osztályból gradus rendszerint 10—12 választatott ki, sokszor, ha kevesebb számú kitűnők, eminensek voltak, kevesebben. Az oktatói gyűlésben tehát ezeknek kijelölésében kettő vételet tekintetbe: tudományos képesség, tiszta erkölcs. Az ifjúságnak ezek elválasztására semmi befolyása nem volt, egyedül a közvéleménye a tanuló ifjúságnak, mely ismerie kitűnőbb egyéneit, mely közvéleményt az oktatói kar mindig igénybe vette.

Mielőtt azonban felesküdtettek volna, szigorú vizsgálatot kellett kiállaniok. Az iskolai tanfolyam végén és így augusztus hóban, mert ekkor végeztetett be egy évi tanfolyam, tudatott a kijelölés az ifjakkal, azon hozzáadással, hogy a jövő tanfolyam kezdetén és így november hó első napjaiban meg fognak vizsgálatni. A két havi szünidőt tehát használhatták a már általuk elvégzett tudományok ismétli keresztülnézésére.

A vizsgálat tárgyai voltak: egy a professzor által kiadott tételről prozódia-értelmezés magyar és latin nyelven és másodsor a 6 év alatt elvégzett bölcséleti, mennyiség—természettani tudományokból, theológiából, jogból, politika, statisztikából, ásvány-, vegy-, fűvészetből, történelem, héber, görög, latin irodalomból teendő vizsgálat. A mód ez volt:

Először a kiadott tárgyról munkát készítettek el, mely, hogy mily tartalmú leend, előre tudni nem lehetett. Összegyűlvén az ily ifjak, a szenior hívására a gyűlésterembe, a zöld asztal mellé ültek, ekkor a szenior a lepecsételt prozódia rejtő papirt felbontván, előtök felolvasta, miután kiki dolgozáshoz látott. Távozni senkinek sem lehetett munkája elkészítése előtt: ki elkészítette, átadta a felügyeletül oda rendelt régibb esküdtnak, ki azt megszámozta. Az elkészített munkák a rektor-professzorhoz vitettek, ki azokat a többi oktatók és régibb esküdtek előtt bírálás végett felolvastatta, s miután megbíráltatott, közmegállapodás után jónak vagy gyengének nyilvánított: csak akkor közölte az író nevével, hogy így eltávoztassék minden kegyelés és pártfogolás.

A közzvizsgálat az összes oktatói kar és a régi esküdtek előtt ment véghez ily módon: Mindenik oktató a maga szaktudományából kérdezte ki őket, jegyzett, mint szinte a többi jelenlevők is. Kezdte a vizsgálat az oktató székre lett választás szerinti legélesebb oktató, rendre azután az ifjabbak folytatták. E vizsgálat rendszeren 2 napig tartott, sokszor hosszabb időre is terjedt. A szigorú kikérdezés után elbocsáttatván, a jelenlevő közoktatók és régi esküdtek közmegállapodás után kijelentették a megvizsgálatnak elegendő vagy silány készütségek. Ha mind készített munkája, mind feleletei a megvizsgálatnak kielégítőnek találtattak, az lehetett aztán esküdt juratus, a gyengék visszautasítottak, felhagyatván azonban nekik más alkalommal a küzdőterre ismét előállhatni. Az elfogadott, megvizsgált ifjak az esküt csak akkor tették le, ha a 15 törvényes szám hiányzott, mert, mint már említém, 15-re volt határozva az esküdtek száma.

Az esküdtek tiszte és kötelességeiről.

Az esküdteknek tisztük és kötelességük volt általános az ifjúság erkölcserei szigorú és lélekismeretes felügyelés. E felügyelés a törvények szelleméből vette eredetét, a törvények értelmében folytattatott. Különösen tisztük volt a korezmákat, vendégfogadókat meglátogatni, bálak, színházakban megjelenni, feljegyezni a netalán ott levő ifjakat, mert még ekkor az ifjúságnak tiltva volt a színházak, bálak és vendéglőkbeni megjelenés. Őrszemmel kísérni, megjegyezni a tóga nélkül járókat. Nyomozásokat tenni az ifjak által elkövetett kihágásokban az elleníró rendelkezésére. Jelen lenni gabona rostálásnál, melyből az ifjúság számára kenyér sültetett, hogy ezáltal a kollegium gazdája általi elkövethető csalásnak gát vetessék. Vezetni az ifjakból kirendelt küldöttséget, mely ősszel a debreceni gyülekezetben összeszedendő gabona jótétemények behordására kirendeltetett: az adományokat jegyzőkönyvébe jegyezni, azokról számot adni a szenioroknak, ki aztán a gazdasági bizottmánynak tett erről jelentést.

Dicséretes rendtartás és szokás volt a debreceni gyülekezetben az ifjaknak gabona természetmányaikbéli segélyezése. E jótétemény összeszedése az ifjúság által történt oly módon, hogy egy csapatba 5—6 ifjú egy esküdt diák vezetése alatt, 4—5 inasok kíséretében, utca rend szerint minden polgárokat megkerestek, tisztelettel felszólítottak az önkéntes adakozásra, miután a diák kérésére adtak, az inasok felvették, az utcán álló szekerekre rakták. Adni szoktak búzát, kétszerest, árpát, zabot, kukoricát, kertli zöldségeket, pénzt, melyeket az esküdt diák jegyzőkönyvébe venni tartozott. A szegény inasok a jószívűektől kaptak pénzt, gyertyát vagy holmi ruhaneműeket. E gabonagyűjtemény ez időben 500—600 köblöt is meghaladott. Szekereket, bizonyosan nem tudom, a város-e, vagy a gyülekezet rendelt. Minthogy utcaszámra volt a kirendelés, s egyik utca népesebb levén, mint a másik: tehát nem mindenik kiküldött csapat végezhette el egyidőben a kiküldetést. Egy utca bejárása 4—5 napig is betartott. Találkoztak, még pedig veteledve, sok nemes lelkű polgárok, kik e kis társaságot reggel, délben, este dúsan megvendégelték, sőt ebben még büszkélkedtek is, édes örömmel várták a hozzájuk menő ifjakat. E kéregetés nevezetett az ifjak által kápsálásnak.

Oktatók betegeskedése vagy honn nem létök esetében kötelességük volt az esküdteknek azok helyét pótolni, szorgalmasan tanítani. Ez okból vizsgáltattak meg oly szigorúan az esküdtek, hogy képességük kiismertetvén, szükség esetében oktató helyettesekül használtathassanak: hogy mennyire használt az ily helyettesítés magának az ifjunak is, mondanom nem szükség, de nyert az iskola is, mert főleg halálozás esetében a katedra alkalmas egyénnel látott el.

De nemcsak felvigyázói voltak az esküdtek az ifjúságnak, hanem egyszermind bírái, ítélői is. Nevezetesen az esküdtek összege alkotta az ifjúság első ítélő törvényszékét. E törvényszék nevezetett esküdtek törvényszékének. Tagjai voltak a 15 esküdtek, egyenlő szavazattal. Elnöke volt a rektor-professzor, de ki itt szavazati joggal nem birt, hanem csak fővezetője s mintegy irányadója volt az ügymenetnek.

Jegyzője volt az Iskolanagy szavazattal, és az ellen-
írnök, hasonlólag szavazattal, és így 17 volt az összes
szavazat. Mindenik esküdt szabadon, függetlenül nyil-
latkozhatott: érvényességre szavazatok felénél több
kivántatott. Szavazatra került a tárgy, hol a tette
világos törvény nem szólt. Mert voltak a Synedria
által hozott törvények, melyeket a tette világosan
lehetett alkalmazni, amikor tehát a szavazat feles-
legessé vált. E törvényszék ítelt minden, az ifjúság
körét illető ügyekben. Ettől felebbezni lehetett az
oktatói gyűlésre, sőt az iskolabóli kitiltás az alsó
törvényszék által, sua natura fellebbezendő volt a
kitiltótnak akarata vagy kívánsága ellenére is. Ezen
esküdti törvényszék mindig szombaton délelőtt 10
órákor tartatott, csak rendkívüli esetekben ült össze
más időben.

(Folyt. köv.)

A debreceni ref. koll. 2-ik félévi tanrendje.

A) A theologiai szakban.

Dr. *Balogh Ferenc* akad. nyilv. rendes tanár,
a theologia doktora, főiskolai levéltárnok, egyház-
kerületi tanácsbíró; a „Britt és Külföldi Biblia-
társaság” tiszteletbeli külföldi tagja. *Ker. egyház-
történelem* (II. korszak) heti 3 órában. *Ker. egyház-
történelem* (IV. korszak) heti 3 órában. *Magyar protestáns
egyház-történelem* heti 3 órában. *Dogmatörténelem* heti 3
órában.

Dr. *Csiky Lajos* akadémiai nyilvános rendes tanár,
a gyakorlati theologia tanára, a „Ferenc József-rend”
lovagja, volt fogházi lelkész. *Ker. erkölcsstan* heti 3
órában. *Egyházszertartástan* heti 3 órában. *Anyakönyv-
vezetés és lelkészi hivatali kiadványozás* heti 2 órában.
Szónoklati gyakorlatok heti 2 órában.

Dr. *Erdős József* akad. nyilv. rendes tanár, a
theologiai tudományok doktora. Akadémiai tanár.
Ujszövetségi exegesis heti 4 órában. *Ujszövetségi theologia*
heti 3 órában. *Ujszövetségi görög nyelv* heti 2 órában.

Dr. *Sass Béla* theologiai akadémiai rendes tanár. *Be-
vezetés az ó-szövetségbe* heti 3 órában. *Ószövetségi írás-
magyarázat* heti 3 órában. *Héber nyelvtan* heti 3 órában.

Dr. *Lencz Géza* a theologiai tudományok doktora,
akad. nyilv. rendes tanár Debrecenben 1909 óta.
Előzőleg gyakorló lelkész volt. A theologiai kar ez
évi dékánja: *Szimbolika* heti 3 órában. *Vallásbölcselet*
heti 3 órában. *Apologetika* heti 3 órában.

Dr. *Jászky Viktor*: *Közjog és közigazgatási jog*
(hittanhallgatók számára) heti 2 órában.

Dr. *Kovács Gábor*: *Társadalmi gazdaságtan* (hit-
tanhallgatók számára) heti 2 órában.

Dr. *Kovács J. István* theologiai magántanár,
református lelkész: *Buddhizmus és a keresztyénség*
heti 1 órában. *A belmissiói munka különböző ágai* heti
1 órában.

B) A jog- és államtudományi szakban.

Dr. *Kovács Sándor* akad. nyilv.)rendes tanár, a
jog- és államtudományok doktora, okl. ügyvéd:
Római jog heti 8 órában. *Repetitorium és examinatorium*
heti 1 órában.

Dr. *Ozory István* akad. nyilv. rendes tanár, a
jog- és államtudományok doktora, okl. ügyvéd:
Büntetőjog heti 5 órában. *Bűnvádi eljárás* heti 5 órában.

Dr. *Haendel Vilmos* akad. nyilv. rendes tanár,
egyetemi magántanár, a jogtudományok doktora.
A jog- és államtudományi kar ez évi dékánja: *Magyar
közjog* heti 8 órában. *Államcél elméletek* heti 2 órában.

Dr. *Jászi Viktor* akad. nyilv. rendes tanár,
egyetemi magántanár, a jogtudományok doktora,
a debreceni református főiskolai igazgatótanácsnak
jegyzője, ügyvéd: *Magyarország statisztikája* heti
6 órában. *Magyar közigazgatási jog* (folytatás) heti
4 órában.

Dr. *Tóth Lajos* akad. nyilv. rendes tanár, egye-
temi magántanár, a jogtudományok doktora: *Magyar
magánjog* (folytatás) heti 6 órában. *Telekkönyvi rend-
tartás* heti 3 órában.

Dr. *Kun Béla* akad. nyilv. rendes tanár, egyetemi
magántanár, a jog- és államtudományok doktora,
a tiszántúli református egyházkerület tagja és al-
jegyzője: *Magyar alkotmány- és jogtörténet* heti 5 órában.
Európai jogtörténet heti 2 órában. *Egyházjog* heti 2 órában.

Dr. *Kovács Gábor* akad. nyilv. rendes tanár, egye-
temi magántanár, a jog- és államtudományok dok-
tora. *Államgazdaságtan* (Pénzügytan) heti 4 órában.
Társadalmi gazdaságtan (folytatás) heti 4 órában. *Tár-
sadalom gazdaságtani szeminárium* heti 2 órában.

Dr. *Tóth Károly* akad. nyilv. rendes tanár, egye-
temi magántanár, a jogtudományok doktora: *Pol-
gári törvénykezési rendtartás* heti 6 órában. *Kereskedelmi
jog* heti 3 órában.

Dr. *Tegze Gyula* akad. nyilv. rendes tanár, a
jogtudományok doktora, egyetemi magántanár: *Nem-
zetközi jog* heti 3 órában. *Jogbölcseleti szeminárium* heti
2 órában. *Jogbölcselet* heti 2 órában. *Ethika* heti 2 órában.
Ethika története heti 1 órában.

C) Bölcseleti szakban.

Dr. *Csiky Lajos*: *Angol nyelv* (haladóknak) heti 1
órában. *Angol nyelv* (kezdőknek) heti 2 órában.

Dr. *Ferenczy Gyula* akad. nyilv. rendes tanár,
a bölcseleti tudományok doktora. Előzőleg gyakorló
lelkész volt 8 éven át. Főiskolai könyvtár-igazgató.
Ez évi akad. igazgató: *Művelődéstörténet* heti 4 órában.
Diplomatika heti 2 órában.

Dr. *Haendel Vilmos* ez idei dékán: *Francia nyelv*
(kezdőknek) heti 2 órában. *Francia nyelv* (haladóknak)
heti 2 órában.

Dr. *Fiók Károly* akad. nyilv. rendes tanár, a
bölcseleti tudományok doktora, a Kisfaludy-Társasá-
gnak, a budapesti philológiai és a magyar néprajzi
társaságnak, a magyar történeti társulatnak és az
orsz. középiskolai tanáregyesületnek tagja, a buda-
pesti egyetemen a középiskolai tanárképző intézetben
a latin nyelv volt tanára. *T. Maccius Plautus*: *Miles
gloriosus*, heti 2 órában. *Catullus, Tibullus, Propertius
kölleményei* heti 2 órában. *Vergilius*: *Aeneis VII—XII.*
ének heti 2 órában. *Szanszkrit nyelvtan* heti 2 órában.

Dr. *Pap Károly* akad. nyilv. rendes tanár, egye-
temi magántanár, a Magyar Nyelvtudomány és a
Budapesti Philológiai Társaságok, valamint a deb-
receni Csokonai-kör választmányi tagja stb.: *A XVII
század irodalma* heti 3 órában. *A két Kisfaludy* heti
3 órában. *Irodalomtörténeti gyakorlatok* (Seminarium)
heti 2 órában.

Pápay József akad. nyilv. rendes tanár, a Magyar Tudományos Akadémia levelező- és Nyelvtudományi bizottságának rendes tagja, a helsingforsi Finn-ugor Társaság levelező tagja, a Magyar Nyelvtudományi Társaságnak és a debreceni Csokonai-körnek választmányi tagja: *Finn nyelvtan és olvasmányok* heti 2 órán. *Összehasonlító magyar nyelvtan* heti 2 órán. *Magyar nyelvjárások* heti 2 órán. *Magyar nyelvészeti gyakorlatok* heti 2 órán.

Dr. *Darkó Jenő* akad. nyilv. rendes tanár, egyetemi magántanár, a bölcsészeti tudományok doktora, a budapesti Philologiai Társaságnak és a debreceni Csokonai körnek választmányi tagja: *A görögök és rómaiak vallása* heti 2 órán. *Demosthenes politikai beszédei* heti 2 órán. *Uj görög nyelvtan olvasmányokkal* heti 2 órán. *Semináriumi gyakorlatok a görög és latin philologia köréből* heti 2 órán.

Dr. *Mitrovics Gyula* akad. nyilv. rendes tanár, középiskolai okleveles tanár, a bölcsészeti tudományok doktora, a tiszáninneri református egyházkerület világi al-, az alsózempléni református egyházmegye világi főjegyzője: *Rendszeres esztétika* heti 2 órán. *Érzés és akarat nevelése* heti 2 órán. *A görögök bölcselete* heti 4 órán. *Neveléstörténet* heti 3 órán. *Mill Stuart logikája* heti 4 órán.

R. *Kiss István* dr. akad. nyilv. rendes tanár, egyetemi magántanár, a bölcsészeti tudományok doktora: *A magyar történelem kútfői* heti 1 órán. *Magyarország története a királyság megalapításától* heti 4 órán. *Az igazságszolgáltatás története* heti 2 órán. *Semináriumi gyakorlatok* heti 2 órán.

Dr. *Pröhle Vilmos*, a bölcsészeti tudományok doktora, a nyíregyházi ev. főgimnázium rendes tanára, a kolozsvári m. kir. Ferencz József Tudományegyetemen a török-tatár nyelvészet magántanára, a nemzetközi Közép- és Keletázsiai Társaságnak s a Turáni Társaságnak tagja stb., a német nyelv és irodalom előadásának helyettesítésével megbízott tanár. Lakik Nyíregyházán. *A német irodalom a XVI. és XVII. században* heti 2 órán. *Goethe: Faustja*, heti 1 órán. *Német nyelv és stílusgyakorlatok* heti 2 órán. *A verses Edda olvasása* heti 2 órán. *Semináriumi gyakorlatok* heti 2 órán.

Pokoly József akad. nyilv. rendes tanár, a kolozsvári református teológiai akadémia volt tanára: *A görögök története* heti 3 órán. *A rómaiak története* heti 3 órán. *Görög és római történelmi kútfők tárgyalása* heti 2 órán.

Dr. *Trocsányi Béla*, az egyetemes orvosi tudományok doktora, kerületi tiszti orvos, ker. iskolaorvos és egészségtan-tanár, főiskolai orvos: *Közegészségtan* heti 2 órán. *Törvényszéki orvostan* heti 2 órán.

Mácsai Sándor ének- és zenetanár 1881, illetőleg 1887 óta. *Egyházi és műének* heti 2 órán.

Jane Dennistoun Buchanan.

— Egy magyarbarát edinburgi úri hölgy hálála. —

Miss Jane Dennistoun Buchanan Skótszág fővárosában élt és őt skót nemes családból származott úri hölgy 1912 január 11-én halt meg saját díszes lakásán élete 93. évében és e hó 15-én déli 1/21 órakor temettetett el.

E nemes és kegyes hölgy mindvégig buzgó hívő volt, a református egyházat és intézményeit szolgálta tetteivel és anyagi áldozatokkal. Ifjabb korában a vasárnapi iskolák leánynövendékeit a neki beosztott csoportban buzgón tanította és sok kedveskedéssel látta el. Meglátogatta keleti útjában Spanyolország és Törökország missziói iskoláit. Volt Magyarországon is és éppen Debrecenben 1877-ben, hol a főiskolai kántust is meghallgatta és annak énekműsorát, valamint a debreceni nagytemplom fényképét asztalán őrizte. A presbiteri világszövetség edinburgi nagygyűlésén, mely 8—10 napig tartott, saját szállásán fogadta a konvent által oda kiküldött két képviselőjét a magyar református egyháznak. Hosszas élete alatt az edinburgi skót ösztöndíjjal élvező magyar theológus ifjakat sokszor szívesen látta házában, némelyiknek értékes teológiai műveket ajándékozott. Midőn Márk Ferenc, jelenleg békési lelkész előadta neki, hogy Mélius Péter emlékére gyűjtést rendezett a debreceni református egyház, ő is átadta adományát. (Lásd „Alapítvány Törzskönyv” 426. lap. VI.) Ugyancsak a hasonló vallásos magyar nő özvegy Hegyi Mihályné a presbiteri világszövetség londoni gyűlésén részlevéve alkalmával, onnan átrándult Edinburgba, meghívás folytán őt saját lakásán vendégül fogadta és legszívesebb kalauzolás mellett az egyházi intézményeket neki megmutatta. Utolsó évében is hazánkra gondolt, örült szíve a presbiteri világszövetség Budapesten 1911 szeptember közepén tartott értekezletének és anyagi segélyével is járult az útiköltség fedezéséhez. Az összeköttetést Debrecennel levelezés útján 1912-ig fenntartotta, sajátkezűleg évenként egyszer írott leveleit alólírott megőrizte, e levelekből egyházunk iránti mélyeséges rokonszenve mindenütt átragyog. Különösen az egyházépítő munkálatok hírében gyönyörködött. Szalay József nagybecskereki lelkész leveleiből értesült arról, mik történtek e téren nálunk és az általa szerkesztett „Keresztény Evangélista” belmissziói keresztyén lapot időnként küldött pénzáldozattal is segélyezte. A budapesti skót misszió vezér tagja Moody András református lelkész volt irányzója s miután ez hazánkban szerzett gazdag tapasztalatai után kegyes nővérel nyugalomba vonult és Edinburgban telepedett le, ő lett utolsó éveiben barátja és vigasztalója és a szép és üdvös múlt hazánkra vonatkozó eseményeknek emlékei felett társalkodása vidámitgatta nemes lelkét.

E példa is mutatja, hogy az igazi jézusi hit és keresztyén szeretet nem ismer nemzetiségi és földrajzi korlátokat, merl általános jellegű és az Istenországot a földön tagjaiban felmutatja.

Hálás tisztelő

dr. Balogh Ferenc.

Krónika.

Fogadják jó szívvel kedves olvasóink ezt a szerény kis rovatot, mely örül, ha bejutott a Debreceni Protestáns Lap hasábjaira s meglegszik a legszerényebb hellyel s nem is tart igényt másra, csak a lap legutolsó zugára. Ebben a hivalkodás nélküli helyzetben aztán csak az keressen fel bennünket, akit olvasás közben nem az újdonságok ingere, hanem a

szív melegsége vezet. Mert ez a programja a Krónikának: esőndben, szelíden elmélkedni azok felett a dolgok felett, amelyek nem a hírrovatba valók, mert talán már napi aktuálisukat veszítették: de még mindig méltók arra, hogy gondolkozzunk rajtuk s tanuljunk nem a krónikástól, hanem az eseményekben rejlő morális vagy immorális erőktől. Ennyi az egész. Még csak azt teszem hozzá, hogy a dolgok mindig a mi fényes napunknak, a Jézusnak világosságában és világításában lesznek itt szerte-szamba véve... A mi segítségünk jöjjön az Úrtól!

*

Igazság szerint ez a Krónika szó nem kedvünk szerint való. Annyira elhasználták már különböző tendenciájú lapok, hogy a legtöbb ember egyet ásít s egyet fordít, ha ez a szó olvasás közben szeme elé kerül. De van mégis egy kedves emlékezés, mely e rovatom javára dönt. A bibliai Krónikák Könyvére való emlékezés. Ennek is az az igazi neve, hogy a „napok beszéde” (Dibréj hajjámim). A napok egymásnak tudományt mutatnak, mondja a 19. zsoltár. Igen, a napoknak beszéde és e beszédnek bölcsessége van. Ezt hiszem és vallom, a Krónika írása közben.

*

Sokszor eltűnök, hogy mily gyöngye lábom áll a mai világban a keresztyén világnézet. Valami hihetetlenül pogányos, anyagias szellem üli meg a lelket. És jókora járőrföldet eljáratunk, míg egy-egy igazán keresztyénileg gondolkozó emberre akadunk. Nem a magunk áltatására legyen mondva, de bizony igen csak úgy áll a dolog, hogy ma már ez a keresztyén világnézet a kálvinista papi házak szerény esőndjében húzódik meg. Ott még meg van hamisíthatatlanul. És ha a világnak lelke hovatovább terjeszkedik és győz: mi leszünk elvégre a keresztyén világnézet „paganusai”... Vajha a papi familiák ifjabb generációi bátrabb szószólói lennének a puritán gondolkozásnak s evangyéliomi erejű keresztyén világnézetnek!

*

Imé egy példa. Valami katonai vérengzés történt nemrégiben. Hol és hogyan, nem érdekes. A napilapok hasábokon át tárgyalják s közben leírják a katonai bíróság működését. A bírák — úgymond, — ítélet előtt esküt tesznek. Kezdődik pedig az esküjük ezzel a szóval: „Esküszöm Istenre és őfelségére...” Nos hát hol van itt a keresztyénség? Isten mellé állítva az esküben a császár. Bizony túllícitáltunk a rómaiakon, mert ott még a császár legfeljebb isteni volt. A pogányoknál pláne az uralkodó csupán az istenség fia. Nálunk, a keresztyén világ közepette, a XX. században, a cs. és kir. hadbírótság Istenre és a császárra esküszik.

*

A következő sorokat abból az alkalomból kifolyólag írjuk, hogy a múlt vasárnap nagyvásár volt Debrecenben. Híres, nevezetes dolog volt valamikor a debreceni nagyvásár, vagy mint régente nevezték, a „szabadság”. Valósággal kulturális jelentősége volt, eltekintve kereskedelmi és gazdasági fontosságától. Ám az idők változtak s hovatovább oda jutunk, hogy eféle nagyvásárookra a moderna nagy városok

ipara s kereskedelme mellett alig lesz szükség. De minket itt nem ez érdekel. Hanem az, hogy ennek a debreceni nagyvásárnak a „dandárja” még mindig vasárnap van. A legtöbb helyen igazítanak ezen, pl. legújabbban az ország fővárosában is elhelyezik vasárnapról a vásárokat. Illelnek, hogy itt is „szembe nézzünk az elavult lomoknak”: méltó dolog volna, hogy a kálvinista Rómában, az ifjú egyetemi városban valahára eltörölnék a vasárnapi vásárokat. Tisztesség ne essék, — ha zsidó ünneppel találkozik össze valamelyik „szabadság”, — nosza a magisztrátus instanciával kéri a belügyminisztert a vásár napjának eltolására. Nem illelnek a magunk ünnepét is megbecsülni? A debreceni vasárnapi szabadságra is el lehet mondani a Hamlet szavait: „Szerintem oly szokás, melyet megtörni tisztessé, mint megtartani”.

(is.)

IRODALOM.

Kövér Árpád főiskolánk nemrég széniora, azokat a beszédeit, melyeket lelkészi gyakorlata közben eddig használt, megválogatva s csinosan elrendezve, most egy kötetben kiadja. Előfizetési felhívása most jelent meg, mely szerint a kötetet Hegedüs és Sándor debreceni kiadók nyújtják a könyvpiacra.

Új egyházi lap. Gaál Ferenc a poroszlói református egyház lelkes ifjú papja, gyülekezete számára „Egyházi élet” című lapot indított. Örömmel és feltű reménységgel köszöntjük az újszülöttet, vajha ne júlna oly sok korán elhunyt testvére sorsára. Hisszük, hogy a poroszlói lelkész buzgósága s a hívek érdeklődése nem fog meglankadni. Úgy legyen!

A szatmári „Egyházi Híradó” második évfolyamát megújítva, meggyarapodva kezdte meg. Az eredetileg 4 oldalra tervezett lapocska most 16 oldalon jelenik meg. Így helyet ad nemcsak az ottani, de az egész magyar református egyházi élet híreinek, sőt külmisziói vonatkozású híreknek is. Szerkesztője dr. Kovács J. István lelkész, kinél 60 fillérrel egész évre elő lehet fizetni. Az E. H. havonként jelenik meg.

Szakkvélemény a választójog tárgyában. A debreceni református jogakad. tanárikar megbízásából írta dr. Haendel Vilmos dékán, 40 lap. Debrecen város könyvnyomda vállalata, 1912. Ez a szakkvélemény, mely azonban nem fedi a debreceni református jogakadémia összes tanárainak a nézetét, a választó jogosultságot a 24. életév eléréséhez, magyar írni-olvasni tudáshoz, ennek hiányában 20 korona egyenes államadóhoz köli s az eddig választói lajstromba felvettek jogosultságát is fentartja. A szavazás módjára nézve a szakkvélemény a nyílt szavazás mellett tör lándzsát. A dolgozat, mint ezekből is látható nem annyira elvi alapon álló rendszeres szakkvélemény, mint inkább a kormányzás gyakorlati céljaira alkalmas emlékirat. Mint ilyen igen hasznos utasításokkal szolgál a politikusoknak, de nem az, amit mi s talán maga a miniszter is várt volna.

KÜLÖNFÉLÉK.

Az olvasókhöz.

A lap végén, ott, ahol a felelős szerkesztő megvan nevezve, a mai számunkban bizonyos változást talál az olvasó. A változás abban áll, hogy a régi szerkesztő és laptulajdonos mellett szerkesztő-helyettes és főmunkatárs gyanánt fel van jegyezve *Uray Sándor* debreceni lelkész volt felsőbb leányiskolai vallástanár neve is. Munkatársainkat, kikhez újabbak is csatlakoztak (maga dr. Veress István egy egész gárdát toborzott és hoz), rendszeresen csak cikkeik alatt szoktuk megnevezni. Ők a lap szellemi támogatói, kik azonban a szerkesztés tényleges munkájában nem vesznek részt. A szerkesztő-helyettes szerepe azonban már bizonyos mértékben hivatalos és rendszerint közleményeit se írja alá, illő tehát, hogy ez a körülmény külsőleg is kifejezést nyerjen. Ez történt ez alkalommal az *Uray Sándor* nevével. A fiatal debreceni lelkész különben nem új ember az ujságírás terén s a lapszerkesztéssel maga is megpróbálkozott. Lelkes híve az evangéliomi munkának, amelyre a nagyvárosokban s itt Debrecenben is égető szükség van. Ő lesz az egyházi élet, a heti-havi krónika s a szerkesztő mellett a különfélék rovat vezetője. Járjanak a kezére lelkészeink, tanítónk, hogy a legelső s legjobb értesítéseket közölhesse. Különösen nagyobb fordulati pontoknál, a jelentősebb eseményeknél adjanak életjelt, összefoglaló közleményeket, alkalmi tudósításokat. A mi egyházunk alkotmányos életet él. Minden, ami az egyház és iskola dolgaira vonatkozik, megérdemli a nyilvántartást és figyelembe vételt. Sok esemény elvész a közre nézve, mert nem jegyzi fel senki s lesz olyanná, mintha meg sem történt volna. Sok esemény pedig, ha szinte megtörténtté nem lesz is, olyan, hogy nagyobb méltánylást és figyelembevételt érdemelt volna. Ilyenek a szomorú halotti alkalmak. A külföldi egyházi lapok felét jóformán szépen megírott nekrológok töltik ki s mi alig tudunk a pusztá gyász hírnél többet leközoelni. Az előtűnk elmentek, a holtak iránt is több kegyelettel tartoznánk, az élők érdemeit is jobban méltányolhatnánk. De nem untatom az olvasókat. Csak azt akartam bejelenteni, hogy a lap az *Uray Sándor* személyében jeles ifjú erőt és szerkesztő-helyettest nyert. Fogadják őt bizodalommal és támogassák a Debreceni Protestáns Lapot, mely kitart ma is szilárdan régi programja mellett (rendületlen a hitben, hű a

reformáció elveihez s hű a reformációhoz magához) és a belhivatalnokok, lelkészek, tanárok, tanítók s a magyar református egyház érdekeinek hátor szószólója.

Ág. ev. theol. fakultás a pozsonyi egyetemen. Raffay Sándor volt pozsonyi ág. ev. theol. tanár, jelenleg budapesti deák-téri lelkész, azt az életre való indítványt terjesztette fel br. Prónay Dezső egyetemes felügyelőhöz, hogy indítson mozgalmat a magyar ág. ev. egyház egyeteme az iránt, hogy a Pozsonyban létesítendő állami tudomány egyetemen evangélikus theol. fakultás is állíttassék fel, illetve a Pozsonyban meglévő ág. ev. theológiát vegye át s kebelezze be az egyetembe az állam. Evangélikus testvéreink kívánsága teljesen jogos és a méltányosság azt is hozná magával, hogy a kérés teljesíttessék. Azt hisszük, ha ugyanazokat a pártfogókat sikerül megnyerniök, akik a városok versenyében Debrecen mellett Pozsony egyetemhez segítették, úgy nyert ügyök van. Elég sajnós, hogy a jogos kívánságok sorsa minálunk még mindég ilyen tekintetek alapján dől el. Akik a pozsonyi ág. ev. theol. fakultás ügyét zászlójukra irták, azokra még sok küzdelem vár; — e küzdelem számára szívesen kívánunk evangélikus testvéreinknek kegyelmet és erőt — s majdan sikert, győzedelmet!

Templomszentelés. A hajdubagosi református egyház renovált s részben újjáépített templomát folyó évi január 21-én adják át ünnepélyesen a használatnak, ez ünnepélyen főtit. püspök úr is részt vesz.

Gyászhir. Kalmár Ferenc gencsi lelkész hosszas szenvedés után e hó 11-én elhunyt. — Iványos Soma nagyharsányi lelkész 70 éves korában elhunyt. A. B. F. R. A.

Debreceni árvaházak. A magyar államvasutasok szövetsége telket és építési segélyt kér Debrecen városától, egy itt felépítendő árvaház céljaira. Ezzel kapcsolatban vettük a hírt, hogy maga Debrecen városa is szándékozik egy árvaházat létesíteni, melynek tervezését Roncsik Lajos árvaszéki elnökre bízta. A debreceni református egyháznak is meg van a maga tekintélyes nagy árvatartó alapja s e mellett az a régi terve, hogy szintén létesít egy árvaházat. Csak az a kár, hogy ez az ügy régóta késik. Már pedig egy helyesen vezetett, kálvinista szellemű árvaház nevelési eredménye ingyen sem hasonlítható az externátus-rendszerhez. Mert elvileg szép dolog az, hogy a gyerekeket ne vonjuk ki a család köréből; de a gyakorlatban az a valóság, hogy az ilyen gyerekek 90 százaléka megbizhatatlan helyre kerül. Hogy az ilyen nyereszkező, rendszeren nyomorúságos és igen csekély erkölcsi tőkével rendelkező családok körében milyen benyomások nevelő hatásának vannak kitéve a mi árváink, azt el lehet képzelni.

Géressy bátyánk 70 éves. Bizony, aki a 70-et betöltötte, az ebben a mi egyre satnyuló s pusztuló generációnkban, a legtöbbeknek bátyja! De Géressy Kálmán debreceni tankerületi főigazgatót, volt akadémiai professzorunkat a hozzá vonzó szeretetért is

jól esik bátyáknak nevezni. Aki ösmeri, az előtt kár volna az ő érdemeit sorolgatni. És ki ne ismerné az ő széles látkörű tudását, erős kálvinista jellemét. Most hogy e bibliai lustrumhoz érkezett, barátai s tisztelői bizalmas körben ünnepelték Géressy Kálmánt. Szeretettel üdvözljük mi is.

Házasság. Örömmel veitük az értesítést, mely tudatja, hogy a nagybányai egyházmegye szeretett és tisztelt gondnokának, Helmeczy József országgyűlési képviselőnek fia, dr. Helmeczy József folyó hó 17-én a munkácsi református templomban örök hűséget esküdött Bertalan Tivadar nagybirtokos kedves leányának, Margitnak. Úgy a szülőknek, mint az ifjú párnak, melynek egyesülését az ideális tiszta szerelem, valóban Isten keze szerette, ez örvendetes alkalomból őszinte szívvel kívánunk szerencsét és boldogságot. (bl.)

Segélyek. A radnalippai és szamoskőrödi egyházakat a Gusztáv Adolf-egylet 100—100 kor. segélyben részesítette.

Vallásos estély Lugoson. Nagyarányú vallásos estélyre készülnek a jövő hó 10-ikére Lugoson a református hívek. Ez alkalomra meghívták főtiszt. püspök urat is, ki megígérte, hogy jelen lesz és tevőleges részt vesz az ünnepély programjában.

Egyházmegyei aljegyző választás. A szatmári református egyházmegye megüresedett világi aljegyzői állására dr. Torday Sándor fehérgyarmati ügyvédet, főiskolánk egykori kitűnő növendékét választotta meg.

Szeretet-terem Nagybeeskerekon. Szalay József lelkész a múlt évben híveinek azon óhaja elől, hogy lelkészi jubileumát megtartsák, szerényen kitért s arra kérte híveit s lapjának, a Keresztyén Evangélistának az olvasóit, hogy jubileum helyett létesítsenek Beeskerekon egy szeretet-termet, a belmissziói munka folytatására. A terem nemsokára felépül. Ezt a szép példát minden nagyobb egyházunk követhetné.

Felolvasás Széchenyiről. A magyar Társadalomtudományi Egyesület Széchenyi-ciklusának legközelebbi ülésén, jan. 28-án délelőtt 11 órakor a Nemzeti Múzeum dísztermében dr. Kenessey Béla erdélyi református püspök fog felolvasást tartani. Széchenyi világnézetéről és életbölcességéről.

Aradról. Már többször hírt kaptunk arról, hogy Aradon dühöng a kongregáció és már kellemetlenségekre is alkalmat adott. Most azt olvassuk, hogy Glattfelder Gyula temesvári püspök Aradon katolikus internátus egyesületet alakított, mert *Aradot magas kulturája és jóleg hazafias szelleme praedestinálják arra, hogy az ifjúság nevelésében nemcsak helyi, hanem országra szóló működést fejtsen ki.* A püspök által előterjesztett tervet azonban nem elégitelte teljesen ki a még nála még pápistább hívők igényeit és különösen valami Láng nevű buzgó ultramontán részéről ellenmondást is provokált. Dr. Glattfelder pedig már csak elég pápista, kitetszik ez a kongregáció tekintetében elfoglalt állásából is. (Aradon most is épen ilyen kongregációt is nyitott meg.) De nem arról akarunk most szólni, hanem arról, hogy az aradi református atyánkfiai nem látják, hogy nő

az árnyék a magyarság szent városában, nem érzik, hogy mily változás állott be ott, hogy még olyanok is mint Mühlek, részt vesznek az efféle mozgalmakba? És ettől eltekintve talán nemesak a katolikus fiúknak kell Aradon internátus? Ideje volt azért nekünk is sorompóba lépni és hasonló akciót indítani, de mindenestre jobban mozogni. (I.)

Ötvenezer biblia. A szívünk is feldobog, mikor ezt a számot leírjuk. Ötvenezer biblia, mennyi világosságot jelent ez a szó. És még hozzá ezt a horribilis kvantumot a római pápa ajándékozta a Tripoliszban küzdő olasz katonák részére. Szép ajándék, semmi kifogás, sőt elismerés illeti érte őszentségét. Csak az a félő, hogy nem igen érnek reá szegény talán vitézek most forgatni az ajándékba kapott szent könyveket. No meg attól is lehet tartani, hogy inkább fetisnek, mint lelki tápláléknak fogják azt tekinteni. Ezek után nem habozunk kijelenteni, hogy az elismerésre méltó ajándék házsámot tévesztett. Jobb lett volna, ha papjainak küldi a szent atya az 50 ezer bibliát, ilyenforma utasítással: Ezt és csakis ezt hirdessétek alkalmas és alkalmatlan időben!

Vasárnapi iskola Debrecenben. Biztosra vesszük, hogy ezt a kis híradást nem kell hosszasan bevezetni azzal, hogy magyaráznók: mi a vasárnapi iskola? A belmisszió első lépcsőfoka, a gyermekeknek épen a megszentelt hetedik napon a Mester lábaihoz gyűjtése s egyszerű szavakkal oktatása az Evangéliomnak. Ilyen modern belmissziói iskola nyílt meg most vasárnap Debrecenben, amikor a patronázs-egylet védnöksége alatt álló elhagyott, sőt az elzúllás veszélyének kitétt gyerekeket egy központi református iskola tantermében egybegyűjtötték a patronázs-munka lelkes apostolai: a theológus ifjak s Nagy István szénior tartotta nekik az első leckét az irgalmas samaritanusról, vonatkoztatva ezt a patronázs-egylet samaritanusi munkájára. Igaz örömmel üdvözljük ezt a kedves szép munkát, reá sok áldást kívánunk! Igérjük, hogy e tárgyra még visszatérünk.

Az új országos közoktatási tanács. Az 1911 okt. 1-től kezdődő öt évi időtartamra kinevezett országos közoktatási tanács tagok jegyzékét most közlik a kultuszminiszter kinevezése alapján. Az 50 tanácsos között szerepel Dóczy Imre középisk. felügyelő és Orosz István nyug. képezdeji igazgató neve is. Rajtuk kívül még Antal Géza pápai református theol. tanár neveztetett ki a mi iskoláink köréből; számítsuk ide még 2—3 ág. ev. tanügyi férfiú nevét s ezek alapján megállapíthatjuk annak a mértékét, hogy a mi tanügyünket és a mi embereinket mennyire becsülik meg odafenn.

Cifra nyomoruság? A mesterkanonok végakarata címmel azt olvastuk a lapokban, hogy „a székesfehérvári káptalan mesterkanonokja, Katona Horváth István, akit a múlt héten hétfőn agyszélhűdés ért, kedden reggel meghalt, anélkül, hogy eszméletét egy percre is visszanyerte volna. Végrendeletében kéri, hogy gyalultatlan fakoporsóban temessék el és a szertartást ne világi pap, hanem barát végezze. „Temetésem — rendel — disztelen legyen és végső akaratom, hogy azokat az adósságokat, melyet kanonokságom, ezen cifranomoruság, kényszere alatt csi-

nálnom kellett, fizessék ki... A népszerű főpap halála nagy részvétet keltett. Székesfehérvár számos középületére gyászlobogót tűztek ki. A temetés csütörtök délelőtt ment végbe s maga dr. Prohászka Ottokár végezte fényes segédlettel... Eddig szól a tudósítás.

Nem teljesezett hát a népszerű kat. egyház pap végakarata, mert nem engedte a kath. egyház érdeke. De ez nem változtat azon a tényen, hogy Katona Horváth István a maga fényes állását mérő nyomorúságnak, cifra nyomorúságnak tartotta s végrendeletében hatalmasan tiltakozott azon egyenlőtlen elbánás ellen, amely szerint a kath. egyházban a javadalmak a legigazságtalanabbul vannak kimérve. A papok alig kapnak megfelelő elélhetést, némely kanonoki és püspöki stallumok elvannak halmozva minden javakkal, mások meg fényes állásokhoz képest csak nyomorogni kénytelenek. Így a székesfehérvári püspök és kanonokjai is. Ugy van, de hát akkor miért tiltakoznak az 1848. XX. t.-c. végrehajtása és a szekularizáció ellen? A szekularizációt úgy is végre lehet hajtani, hogy a lelkészek megkapják a IX—VIII. osztálybeli fizetést, tehát a 6000 koronát, a püspökök 50,000 koronát és a kanonokok legalább a felét. De még így is ahogy vagyunk, felvethetjük a kérdést, hogy milyen lehet a mi nős családok lelkészeinknek a helyzete, ha még a sokkal kedvezőbb helyzetben lévő kath. egyház kanonokjai is csak tiszta cifra nyomorúságnak tekintik magas állásukat és a nyomorúság kényszere alatt adósságot csinálni kényszerülnek?

Egy kis disciplina. Odaát az egyedül üdvözítő anyszentegyházban furesa „reformok” folynak mostanság. A papoknak nem szabad színházba járni: nem szabad házukban nőcselédet tartani: csakis cenzurázott könyveket olvashatnak... és még ki tudná összeszedni az átlag havonként egy-egy merőkanállal beadott motu propriók rendelkezéseit. A multkoriban híre járt, hogy immár szemet vetettek az országgyűlési képviselőségre is, mert hát tetszik tudni, ez is kegyetlenül csalafinta mesterség. No de a befolyásosabb parlamenti papképviselőknek egyelőre még megkegyelmeztek. Am a szepesi püspök, Párvy Sándor két papját egyenesen megskalpolta a mandátumért. Az egyiket Richter Jánost kidobta az egyházmegyéjéből, a másikat, mint épen most jó a híre, Rudnay Alajos prépostot, a privigyei mandátumról lemondásra kényszerítette. Annyi bizonyos, hogy az ilyen dolgokkal a szentszék nem oda néz, ahová üt.

Pár szó a Téli Ujságról. Örömhírt közöl a Téli Ujság legközelebbi száma és mi ebben az örömben szívesen osztozunk: előfizetőinek a száma ebben az évben 10 ezerrel növekedett. Ugyanis a tavalyi 48 ezer helyett ez idén 58 ezer előfizetővel dicsekedhetik a Téli Ujság. Am az örömhír mellett valami olyas örömhírt is vártunk volna, ami a nagyközöniséget s általában református Sionunkat örvendeztette volna meg. Ez pedig nem lett volna más, mint hogy most már kibővítik s állandó heti lappá teszik a Téli Ujságot. Mert erre volna szükség s erre kötelezi mintegy a lap dirigenseit az a szép eredmény, amit eddig elérték.

Hírek a szatmári egyház köréből. Az egyháztanács kebelében felmerült, sőt már határozott

formát öltött az az eszme, hogy a kültelken új templomot s parochiát létesítsenek: e célra már az adakozás is megindult. Megváltoztatta az egyháztanács a vasárnapi istentisztelet eddigi idejét is, amennyiben d. e. 9 órától 10 órára helyezték át annak kezdetét. A főgimn. földszinti helyiségeit úgy fogják átalakítani, hogy azok utcai bejáratú üzleteknek kiadhatók legyenek, amiből lényeges bevételeket remél az egyház. Külön szerveztek egy bizottságot a templom fűtése és világítása ügyének végrehajtására. Az egyház védő szárnyai alatt szépen virágoznak a következő egyesületek: Konfirmált ifjak egyesülete, Keresztyén ifjúsági egyesület, Női biblia olvasókör, Vasárnapi iskola: ezeken kívül állandó összejöveteleket (valásos estéket) tart a Lorántffy Zsuzsánna-egylet: a főgimn. ifjúsága részére pedig minden vasárnap külön istentiszteletet tart a vallásánár. December 23-án karácsonyfaünnep volt a szegények számára, melynek céljaira 249 korona gyűlt. Általán az adakozások és önkéntes adóemelések egész soráról veszünk hírt.

Rövid hírek. E héten iktatták be ünnepélyesen a budapesti ág. ev. egyházmegye újonnan választott felügyelőjét, dr. Wagner Gézát. A berlini egyetem tanácsa elhatározta, hogy ezután nőknek is megengedi a theologiai doktorátus letételét. A porosz egyetemeken eddigelé már 29 női hallgatója van a theologiai tudományoknak. A múlt héten két állás nélküli tanítót kergetett a nyomorúság a halálba. Nevök: Baranyai Géza és Kovács Zoltán. A gyászkeretet azonban nem az ő neveikre, hanem a magyar kultúra cégtáblája köré tehetjük érte... — Portugáliában a köztársaságpárti róm. kath. papok azon törik a fejüket, hogy függetlenítk magukat a római pápától. — Budapest főváros tanácsa a Lorántffy Zsuzsánna nőegylet támogatására ez évre 500 koronát adományozott. — Aradon az állami főreáliskolában is megalakult immár az ifjúság körében a honboldogító Mária-kongregáció. — Ugyancsak Aradon Glattfelder püspök r.-kath. fiúinternátust létesít. — „Egyházi követelésekről” s az ezzel kapcsolatos kérdésekről egy kis füzetecskét bocsátott ki dr. Zsolnay Jenő Pestmegye tb. főügyésze. A közgazgatási érdekű füzet gyakorlati céloknak szolgál.

Nyilatkozat.

Nagytisztelétű Szerkesztő Ur!

A „Protestáns Lap., legutóbbi számában előző nyilatkozatommal vonatkozásban megjelent cikkekre nézve kijelentem, hogy mivel a szóban levő hivatalos ügyek tárgyalása a cikke írói részéről már a személyeskedés terére vitettek át s mivel én ezen a téren őket követni nem óhajtom, ennél fogva hírlapi polémiába sem bocsátkozom, hanem az általok terhemre irt mulasztásoknak elbírálását avagy megállapítását az erre illetékes Gazdasági Tanács bölcs intézkedésére bízom.

Kiváló tiszteltem jelentésével vagyok a Nagytisztelétű Szerkesztő urnak

Debreczenben, 1912. évi január hó 12-én,
kész híve

Varga Pál,

egyházker. és főisk. számvevő.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA.

Szerkesztő helyettes: URAY SÁNDOR.

Pályázat.

Pályázat a nagydobosi (Szatmár m., vasuti állomás) II-ik fitanítói állásra. Javadalom: két szobás lakás mellékhelyiségekkel, 600 □ öl kerttel, 100 korona az egyházi pénztárból, 300 korona államsegély czímen. Kötelesség: I- II. vegyes elemi osztály vezetése, énekkar tanítása, akadályozás esetén az ének-vezér orgonista helyettesítése. — A kellően felszerelt kérvények 1912 január hó 25-ig a nagydobosi ref. lelkészi Hivatalhoz küldendők. Megválasztás esetén az állás azonnal elfoglalandó.

Az iskolaszék.

Pályázati hirdetés

a beregi református egyházmegye köteleibe tartozó *márokpapii* rendes református lelkészi állásra.

Javadalom:

1. Lakás és belsőség.
2. Készpénzfizetés, adócsökkentési segély megállapítása szerint 866 korona 58 fillér.
3. 38 hold 600 □-öl szántó föld és legelő-illetmény egy tagban, 32 holdért a lelkész fizeti az adót és ártért.
4. A megválasztott lelkész köteles az egyházmegyei szabályzatban megállapított mód és érték szerint, az elődje által igazolt befektetések értékét visszatéríteni.
5. Az állás az 1912. évi április hó 24. (Huszonnégy) napján foglalandó el.
6. A törvényszerűleg felszerelt pályázati kérvények az 1912. év február 1-ső (Első) napjáig, Sütő Kálmán espereshez Munkács, postahely, Bereg megye, terjesztendők be.

2—3

Dr. Baltazár Dezső,
ref. lelkész.

Pályázat.

A köröstarcsai református egyház pályázatot hirdet a VI-ik számú tanyai tanítói állásra. Javadalom: I. Készpénzfizetés az egyház pénztárból évnegyedi előzetes részletekben 450 kor. 40 fillér. II. A köröstarcsai 559. számú kat. birtokívben 3478., 3479. és 3480. hrsz. alatt 3720—1600 hold szántó föld haszonélve-

ezet a 48 = 165 kor. 60 fillér. III. Terményfizetés a) 23·75 mm. búza (5 évi átl. ár) a 17 kor. = 403 kor. 75 fillér; b) árpa 3·60 (5 évi átl. ár) a 12 kor. = 43 kor. 20 fillér. IV. Nem egyház-községünkhöz tartozó növendékek után a növendékek fejénként 23·75 klg. búzát a növendékek átlagos száma szerint, 8 növendék után 1·90 mm. a 17 kor. = 32 kor. 30 fillér; b) fejénként 2 koronát 8 növendék után = 16 kor. (az egyház pénztárból.) V. Korpótlék az 1907. XXVII. t.-c. ért. államsegélyből. VI. Lakás természetben vagy ehelyett nős tanítóknál 300, nőtlen tanítóknál 250 korona. VII. Istentisztelet tartásáért 80 korona. Az állami és vízszabályozási adókat az egyház fizeti.

Kötelesség: I. A vezetése alatti osztályokban az összes és mellékes tantárgyak tanítása a tiszántúli református egyházkerület tanterve szerint. II. Kötelessége ez állásra megválasztott tanítónak az egyháztanács által leendő alkalmaztatása esetén a község által fizetendő évi 100 korona jutalomért az ismétlő iskolákat vezetni. III. Működésében és életében az egyházi Törvények I. t.-c. 116. §-a és VI. t.-c. 23. §-a reá nézve kötelező. IV. Kötelessége október 1-től a pünkösti ünnepekig minden vasárnap délelőtt istentiszteletet tartani a tanteremben.

Kérvények folyó évi január hó 28-ig a lelkészi hivatalhoz küldendők.

Jegyzet: Ezen álláson jelenleg egy igazolmányos segédtanító van alkalmazva, aki azonban néhány héttel ezelőtt oklevelet nyert.

Köröstarcsa, 1912 január 14.

Szabó János,
lelkész.

Pályázat.

Az érmelléki egyházmegyébe kebelezett ujlétai református lelkészi állásra.

Javadalom: készpénz, föld, szőlőföld, termény és fa járandóságok és 701 K 20 fillér, kongruával együtt 1600 K, szóval egyezerhat-száz korona.

Megválasztandó, elődjének 59 K 36 fillér szőlő beruházási költséget megtéríteni köteles. Állás 1912 ápril 24-én elfoglalandó.

Pályázati kérvények az érmelléki református esperesi hivatalhoz (Nagylétára) küldendők f. évi február hó 20-ig.

Debrecen, 1912 január 18.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszmvés üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszmvűcikkben és bőrmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jókötésben. Szent Bibliát és emléklapokat különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószéken vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Diszablák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes stylusban. levéltári okmánytartók.*

Novotny Antal

harangöntőde és vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

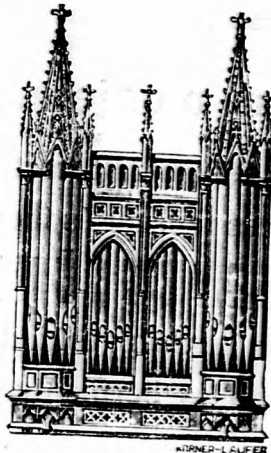
Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-dűéhez hasonló alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangot adnak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánlja továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyetnekkkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokkal. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy

éremmel kitüntette.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
orazágos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben

Angester József és Fia Pécs.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják kitűnő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elektromos berendezésű

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. — Raktáron kitűnő hang

HARMONIUMOK minden nagyságban.

Elektromos fújtató készülékek.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Sesztina Lajos

vaskereskedése

DEBRECZEN, Piacz-utca 23. sz

Ajánl:

kályhákat

templom és iskolafűtésre.

Premiere folytonégők,
Takaréktűzhelyek, porszívók.

Nagyraktár minden nagyságu

főző konyhokban.

Most megjelent

mintegy 250 oldalt tartalmazó
nagy képes tanszer és theologiai

ÁRJEGYZÉKÜNKET

kivánatra készséggel küldjük in-
gyen és bérmentve.

TANKÖNYVEK, az ország ösz-
szes iskoláiban használtak, elő-
nyös feltételek mellett kaphatók

Hegedüs és Sándor

protestáns irodalmi
könyvkiadóhivatalában
Debreczen.

A DEBRECZENI

Vas- és Rézbutorgyár r.-t.

Többszörösen kitüntetett és általánosságban

==== legjobb kivitelű ====

és minőségünek elismert gyártmányainak
minden egyes darabja a *cég címkéjével*
:-: van ellátva. :-:

Beszerezhető: minden nagyobb butor-
és vaskereskedőnél, ::

vagy közvetlen

:: DEBRECENBEN, ::

az Ispotálylapon levő

:: saját gyártelepen ::

==== szabott gyári árakban. ====

Elegáns, tartós, szép szabásu férfi-,
fiu- és leánykaruhák,

téli öltönyök és felöltők

nagy választékban, előnyös árban

NEUMANN M.

császári és királyi udvari és kamarai szállitónál
szerezhetők be.

DEBRECEN, Piac-utca 51. sz.

Főpostával szemben.

Telefonszám 295.

Alapított 1845-ben.